

บทที่ 3

ระเบียบวิธีการศึกษา

การศึกษาเรื่อง “การปรับตัวของผู้ต้องขังให้เข้ากับสภาพเรือนจำ : ศึกษาเฉพาะกรณีเรือนจำกลางคลองเปรม” เป็นการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยมีระเบียบวิธีการศึกษาวิจัย ดังนี้

วิธีการศึกษา

1. การศึกษาค้นคว้าเชิงเอกสาร (Documentary Survey) โดยทำการศึกษาค้นคว้าจากหนังสือทางวิชาการทั้งภาษาไทยและหนังสือภาษาอังกฤษ บทความ เอกสาร งานวิจัยและวิทยานิพนธ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมากำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษาประกอบการวิเคราะห์
2. การสำรวจภาคสนาม (Field Survey) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้ศึกษาได้จากการทบทวนวรรณกรรมเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์ประกอบผลการศึกษาให้สมบูรณ์

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งผู้ศึกษาได้ทบทวนวรรณกรรม จากหนังสือทางวิชาการทั้งภาษาไทยและหนังสือภาษาอังกฤษ บทความ งานวิจัยและวิทยานิพนธ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา และเป็นแนวทางในการกำหนดเนื้อหาของแบบสอบถาม

ลักษณะของแบบสอบถาม มี 2 ลักษณะ คือ

1. แบบคำถามปลายปิด (Closed Ended Questionnaire) โดยผู้ศึกษาได้กำหนดคำถามและคำตอบหลายคำตอบไว้ให้เลือกตอบ เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามสามารถเลือกตอบให้ตรงกับความต้องการมากที่สุด โดยแบบสอบถามปลายปิดจะใช้มาตราวัดแบบ Likert (Likert Scale) แบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด และข้อความจะประกอบไปด้วยข้อความในเชิงบวก (Positive) และข้อความในเชิงลบ (Negative)

2. แบบคำถามปลายเปิด (Open Ended Questionnaire) แบบให้แสดงความคิดเห็น เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ตอบแบบสอบถามสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ

เนื้อหาของแบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้แบ่งออกเป็น 5 ส่วน ดังนี้

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา ภูมิลำเนา สถานภาพสมรส อาชีพก่อนต้องโทษ รายได้ก่อนต้องโทษ

ตอนที่ 2 ปัจจัยเกี่ยวกับการกระทำผิด ได้แก่ ฐานความผิด กำหนดโทษ ระยะเวลาที่อยู่ในเรือนจำ การยอมรับในกระบวนการยุติธรรม

ตอนที่ 3 ปัจจัยด้านสังคม ได้แก่ ความสัมพันธ์กับครอบครัว ความสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรม

ตอนที่ 4 ระดับการปรับตัวของผู้ต้องขังให้เข้ากับสภาพเรือนจำ โดยแบ่งออกเป็น 2 ด้าน คือ การปรับตัวของผู้ต้องขังให้เข้ากับสังคมในเรือนจำและการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมในเรือนจำ

ตอนที่ 5 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาในการปรับตัวของผู้ต้องขังให้เข้ากับสภาพเรือนจำ

การทดสอบเครื่องมือ

ก่อนนำแบบสอบถามไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง ผู้ศึกษาจะทำการทดสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) และความน่าเชื่อถือ (Content Reliability) ของแบบสอบถามโดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การทดสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) โดยการนำแบบสอบถามไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเนื้อหา และนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม และเที่ยงตรงตามเนื้อหาและวัตถุประสงค์ของการศึกษา เพื่อความสมบูรณ์ก่อนทำการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. การทดสอบความน่าเชื่อถือ (Content Reliability) ผู้ศึกษาได้นำแบบสอบถามไปทำการทดสอบเบื้องต้น (Pre-test) เพื่อหาความถูกต้องและเหมาะสมในการนำไปเก็บข้อมูลจากประชากรจริงโดยทดสอบจากข้อมูลกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มประชากรเป้าหมาย คือ ผู้ต้องขังเด็ดขาด ณ เรือนจำกลางทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง จำนวน 30 คน ใช้แบบสอบถามรายบุคคลเหมือนสถานการณ์ที่เป็นจริงทุกประการ และนำมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นรายข้อและรวมฉบับด้วยวิธีสัมประสิทธิ์ของแอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาช (Cronbach) และนำ

ผลที่ได้จากการทดสอบแบบสอบถามเบื้องต้นทำการปรับปรุงให้สมบูรณ์เรียบร้อยก่อนนำไปทำการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.814

ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มประชากรที่ใช้ในศึกษา คือ ผู้ต้องขังชายที่มีคำพิพากษาเด็ดขาดแล้ว ทุกประเภทคดี เชื้อชาติไทย สัญชาติไทย เป็นผู้ต้องขังตั้งแต่ขั้นดีขึ้นไป กระทำผิดเป็นครั้งแรก และถูกคุมขังอยู่ในเรือนจำกลางคลองเปรม มาแล้วไม่ต่ำกว่า 6 เดือน และมีโทษจำคุกต่อไปเหลือไม่น้อยกว่า 6 เดือน จำนวน 2,014 คน สํารวจ ณ วันที่ 1 ธันวาคม 2550

การสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างกับงานทะเบียนประวัติผู้ต้องขัง เรือนจำกลางคลองเปรม กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด โดยใช้สูตรของ Taro Yamane

$$\text{โดยใช้สูตร} \quad n = \frac{N}{1 + Ne}$$

เมื่อ n คือ ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N คือ จำนวนประชากรทั้งหมดที่ใช้ในการศึกษา

e คือ ความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ .05

สำหรับการเลือกกลุ่มตัวอย่างเมื่อนำมาแทนค่าสูตรแล้ว จะได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 334 คน

การเลือกกลุ่มตัวอย่างเป็นการสุ่มอย่างมีระบบ ซึ่งเป็นวิธีการโดยใช้ความน่าจะเป็น (System random sampling) โดยการทำบัญชีหน่วยประชากรทั้งหมดเรียงตามลำดับตัวอักษร และกำหนดช่วงในการสุ่ม ซึ่งการกำหนดช่วงในการสุ่มสามารถใช้สูตรต่อไปนี้ คือ (สุพัตรา จุณณะปิยะ, ม.ป.ป., น. 148)

$$\text{หน่วย} = \frac{\text{จำนวนประชากร}}{\text{จำนวนกลุ่มตัวอย่าง}}$$

$$l = \frac{N}{n}$$

ทำให้สามารถเลือกบุคคลที่จะเป็นกลุ่มตัวอย่างในทุก ๆ อันดับที 6 จากบัญชีหน่วยประชากร ซึ่งในบัญชีหน่วยประชากรจะเรียงตามลำดับตัวอักษร และจะเลือกจากทุกอันดับที 6 จะได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 334 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษาดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

ผู้ศึกษาทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยการเข้าไปเก็บแบบสอบถามและเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ต้องขังเด็ดขาดในเรือนจำกลางคลองเปรม จำนวน 334 คน ด้วยตนเอง และมีผู้ช่วยแจกและเก็บแบบสอบถามจำนวน 4 คน โดยการแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างตามบัญชีรายชื่อประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ได้ทำการคัดเลือกมา ครั้งละ 50 คน ผู้ศึกษาได้อธิบายแบบสอบถามในประเด็นต่าง ๆ ให้ผู้ตอบมีความเข้าใจพร้อมในคราวเดียวกัน โดยให้ผู้ต้องขังกรอกความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ ตามความเป็นจริง และเปิดโอกาสให้ผู้ต้องขังซักถามในกรณีที่เกิดข้อสงสัยขึ้น จากนั้นก็จะให้ผู้ต้องขังใช้ดุลยพินิจของตนเองในการตอบคำถามได้อย่างอิสระ ให้ผู้ต้องขังตอบแบบสอบถามคนละประมาณ 15-20 นาที จากนั้นจะเก็บรวบรวมแบบสอบถาม แล้วตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลในแบบสอบถาม และนำแบบสอบถามไปทำการวิเคราะห์ผลทางสถิติระยะการเก็บข้อมูลทั้งหมด 2 สัปดาห์

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้ศึกษาจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (SPSS)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลผู้ศึกษาใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยการใช้ค่าร้อยละ (Percentage) ค่ามัชฌิมเลขคณิต (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สำหรับอธิบายข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางแจกแจงความถี่ (Frequency) ในการจำแนกข้อมูลแต่ละด้านและดูการกระจายของกลุ่มตัวอย่าง

2. สถิติเชิงวิเคราะห์ (Analysis Statistics) โดยใช้การทดสอบความสัมพันธ์ด้วยสถิติไคสแควร์ (Chi-square) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามโดยกำหนดให้มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

3. การใช้มาตราวัดแบบ Likert (Likert Scale) แบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ

ระดับ	ข้อความเชิงบวก	ข้อความเชิงลบ
มากที่สุด	5	1
มาก	4	2
ปานกลาง	3	3
น้อย	2	4
น้อยที่สุด	1	5

จากนั้นผู้ศึกษาจะรวบรวมคะแนนทั้งหมดเพื่อหาค่ามัชฌิมเลขคณิต (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้อิงเกณฑ์ทั้งในกรณีของการแปลความข้อมูลตามรายข้อและในภาพรวม โดยใช้วิธีการคำนวณความกว้างของชั้น ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{พิสัย (Range)} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{5-1}{3} = 1.33 \end{aligned}$$

การวิเคราะห์และแปลความหมายในส่วนของระดับการปรับตัว ใช้ค่าคะแนนเฉลี่ยของคำตอบโดยกำหนดค่า และแบ่งเกณฑ์คะแนนออกเป็น 3 ระดับ ผู้ศึกษาได้ใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายค่าคะแนน ดังนี้

- ระดับการปรับตัวของผู้ต้องขังให้เข้ากับสังคมในเรือนจำ สามารถวิเคราะห์ได้ดังนี้
  - ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.67-5.00 แสดงว่า ผู้ต้องขังสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมในเรือนจำได้มาก
  - ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.34-3.66 แสดงว่า ผู้ต้องขังสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมในเรือนจำได้ปานกลาง
  - ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00-2.33 แสดงว่า ผู้ต้องขังสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมในเรือนจำได้น้อย

- ระดับการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมในเรือนจำสามารถวิเคราะห์ได้ดังนี้
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.67-5.00 แสดงว่า ผู้ต้องขังสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมในเรือนจำได้มาก
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.34-3.66 แสดงว่า ผู้ต้องขังสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมในเรือนจำได้ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00-2.33 แสดงว่า ผู้ต้องขังสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมในเรือนจำได้น้อย

การนำเสนอผลการศึกษา

ในการนำเสนอผลการศึกษา ผู้ศึกษาจะนำเสนอผลการศึกษาในรูปแบบของตารางประกอบ การบรรยาย และแสดงสถิติวิเคราะห์และสถิติพรรณนา